

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 De numero earum, Vtrum s. sint tantum quatuor, s. prudentia, iustitia,
temperantia, fortitudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Sat, sed fm imp. & defectam rationem virtutis dicitur A
 virtus, quæ non requirit rectitudinem appetitus,
 quia solum facit facultatem bene agendi, non aut
 cauatur boni operis vsum. Constat aut, q̄ perfectum
 est principaliter imperfecto, & ideo virtutes, q̄ con-
 tinent rectitudinem appetitus, dicuntur principales:
 hmoi autem sunt virtutes morales, & inter intelle-
 ctuales sola prudentia, quæ est quodam modo mo-
 ralis est secundum materiã, vt ex * supradictis pa-
 tet: vnde conuenienter inter virtutes morales pon-
 untur illæ, quæ dicuntur principales, seu cardinales.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ quando genus
 vniocum diuiditur in suas species, tunc partes di-
 uisionis ex æquo se habent secundum ratione generis
 licet fm naturam rei vna species sit principa-
 lior, & perfectior alia, sicut homo alijs animalib.
 Sed quando est diuisio alicuius analogi, quod dicitur
 de pluribus secundum prius, & posterius, tunc
 nihil prohibet vnum esse principaliter altero, etiã
 secundum communem rationem: sicut substantia,
 principaliter dicitur ens, quàm accidens, & talis est
 diuisio virtutum in diuersa genera virtutum, eo q̄
 bonum rationis non secundum eundem ordinem
 inuenitur in omnibus.

AD SECVNDVM dicendum, quod virtutes theo-
 logicæ sunt supra hominem, vt * supra dictum est.
 Vnde non proprie dicuntur virtutes humanæ, sed
 super humanæ, vel diuinæ.

AD TERTIVM dicendum, q̄ aliæ virtutes intelle-
 ctuales, & prudentia, etsi sint principaliores, quàm
 morales quantum ad subiectum, non tamen sunt
 principales quantum ad rationem virtutis, quæ
 respiciunt bonum, quod est obiectum appetitus.

ARTICVLVS II.

*Vtrum sint quatuor virtutes car-
dinales.*

AD SECVNDVM sic procedit.
 Vt, q̄ non sint quatuor vir-
 tutes cardinales. Prudentia enim
 est directiua aliarum virtutum mo-
 raliū, ut ex supradictis patet: D
 sed id, quod est directiuum aliorum principaliter
 est: ergo prudentia sola est virtus principalis.

¶ 2. Præ. Virtutes principales sunt aliquo modo
 morales: sed ad operationes morales ordinamur p
 rionem practicam, & appetitū rectum, ut dicitur in
 6. Ethic. ergo solæ duæ virtutes cardinales sunt.
 ¶ 3. Præ. Inter alias etiam virtutes una est principa-
 lior altera: sed ad hoc, q̄ virtus dicatur principalis,
 non requiritur, quod sit principalis respectu oīum,
 sed respectu quarundam: ergo videtur, quod sint
 multo plures principales virtutes.

SED CONTRA est, quod * Gregor. dicit in 2.
 Moral. In quatuor virtutibus tota bona operis stru-
 ctura conlurgit.

RESPON. Dicendum, q̄ numerus aliquorū acci-
 pi potest aut fm principalia formalia, aut secundū
 subiecta & utroq; modo inueniuntur quatuor car-
 dinales virtutes. Principiū enim formale virtutis,
 de qua nūc loquimur, est rōnis bonum, quod qui-
 dem dupliciter potest considerari. Vno modo, fm
 quod in ipsa consideratione rationis cōsistit, & sic
 erit una virtus principalis, quæ dicitur prudentia. Alio
 modo, fm quod circa aliquid ponitur rationis or-
 do, & hoc vel circa operationes, & sic est iustitia:
 vel circa passiones, & sic necesse est esse duas virtu-
 tuc

tes. Ordinem enim rationis necesse est ponere cir-
 ca passiones, considerata repugnantia ipsarū ad ra-
 tionem, quæ quidē potest esse dupliciter. Vno mo-
 do, secundum, quod passio impedit ad aliquid
 contrarium rationi, & sic necesse est, quod passio
 reprimatur, & ab hoc denominatur temperantia.
 Alio modo, secundum quod passio retrahit ab eo,
 quod ratio dicitur, sicut timor periculorū, vel labo-
 rum, & sic necesse est, q̄ hō firmetur in eo quod est
 rationis, ne recedat, & ab hoc denominatur forti-
 tudo. Et similiter secundum subiecta idem nume-
 rus inuenitur. Quadruplex enim inuenitur subie-
 ctum huius virtutis, de qua nunc loquimur, scilicet
 rationale per d essentiam, quod prudentia perficit:
 & rationale per participationem, quod diuidit
 in tria, id est, in uoluntatem, quæ est subiectum
 iustitiæ, & concupiscibilem, quæ est subiectum tē-
 perantiæ: & in irascibilem, quæ est subiectum for-
 titudinis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod prudentia est
 simpliciter principalior omnibus: sed aliæ ponun-
 tur principales unaquæque in suo genere.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ rationale per par-
 ticipationem diuiditur in tria, ut * dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod omnes aliæ vir-
 tutes, quarum una est principalior alia, reducuntur
 ad prædictas quatuor, & quantum ad subiectum,
 & quantum ad rationes formales.

ARTICVLVS III.

*Super Questio. 61.
Artic. 3.*

*Vtrum aliæ virtutes magis debeant di-
ci principales, quàm ista.*

AD TERTIVM sic proceditur.
 Videtur, quod aliæ uirtutes
 magis debeant dici principales,
 quàm ista. Id enim quod est ma-
 ximum in unoquoque genere, uidetur esse princi-
 palius: sed magnanimitas operatur magnū in om-
 nib. uirtutibus, ut dicitur in 4. Eth. * ergo magna-
 nimitas maxime debet dici principalis uirtus.

¶ 2. Præ. Illud per quod aliæ uirtutes firmantur, ut
 esse maxime principalis uirtus: sed humilitas est hu-
 iusmodi, dicit. n.† Greg. q̄ qui ceteras uirtutes sine
 humilitate congregat, quasi paleas in uentum por-
 tat. ergo humilitas uidetur esse maxime principalis.

¶ 3. Præ. Illud ut esse maxime principale, q̄ est pfe-
 ctissimum: sed hoc pertinet ad patientiam, secun-
 dum illud Iacob. 1. Patientia opus perfectum habet:
 ergo patientia debet poni principalis.

SED CONTRA est, quod * Tullius in sua Rhetori-
 ca ad has quatuor omnes alias reducit.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut * supra dictū est, hu-
 iusmodi quatuor uirtutes cardinales accipiuntur
 secundū quatuor formales rōnes uirtutis, de qua lo-
 quimur. Quæ quidem in aliquibus actibus, uel pas-
 sionibus principaliter inueniuntur: sicut bonū cō-
 sistens in consideratione rōnis, principaliter inue-
 nitur in iplo rationis imperio, non aut in consilio,
 neq; in iudicio, ut * supra dictum est. Similiter aut
 bonum rationis, prout ponitur in operationib. secun-
 dū rationem recti, & debiti, principaliter inue-
 nitur in commutationib. uel distributionibus, quæ
 sunt ad alterum cum æqualitate. Bonum aut refræ-
 naodi passiones principaliter inuenitur in passio-
 nibus, quas maxime difficile est reprimere. In dele-
 ctationibus tactus. Bonum aut firmitatis ad standū
 in bono rationis contra impetum passionū, præci-
 pue

D. 119.

In isto arti.

Art. priorē
& poster. de
locis ubi no-
tatis. & 3.
dist. 33. q. 2.
art. 4. q. 4.

lib. 4. Eth.
ca. 2.

Homil. 7. in
Euang. in h.
il. 1. 3. o. in
1. 3. panis ē
uani.

Lib. 2. de in-
uic. a. med.

Ar. præced.

q. 57. ar. 3.